
December 2014

Ny rättspraxis från HD angående tillitsfullmakt

För er som tecknar mycket avtal inom ramen för er verksamhet kan det vara en god idé att inte bara tänka på avtalsinnehållet utan även på vem som håller i pennan vid undertecknandet eller skakar handen vid den muntliga överenskommelsen. Högsta domstolen har i en dom från oktober i år nämligen kommit fram till att en mellanchefer inte varit behörig att binda sin huvudman i ett förlikningsavtal.¹

Målet handlade om ett Skanskaföretag som i sin verksamhet köpte vattenkoppel av Alvesta VVS Material AB (Alvestabolaget). Ett av dessa vattenkoppel orsakade omfattande vattenskador. Skanska kontaktade Alvestabolaget och ett flertal möten hölls mellan dess verkställande direktör LH och Skanska. Parterna träffade så småningom ett muntligt förlikningsavtal i september 2008.

Alvestabolaget hade tidigare i april 2008 genom fusion uppgått i Solar Sverige Aktieföretag (Solar). Alvestabolaget blev då en särskild division inom Solar och LH blev chef för denna division. När förlikningsavtalet slöts handlade således LH som divisionschef för Alvestadivisionen inom Solar.

Det blev tvist angående frågan om LH hade varit behörig ingå förlikningsavtalet för Solars räkning. Frågan om LH varit behörig att binda Solar kom att prövas av Högsta domstolen som förklarade att LH inte varit behörig att ingå förlikningsavtalet med bindande verkan för Solar.

Det kan vara väl värt att läsa denna dom eftersom Högsta domstolen på ett klart och tydligt sätt går igenom och belyser denna intressanta fullmaktsfråga. Domen hittar du [här](#). Vi sammanfattar även domen nedan.

Sammanfattning av domen:

Skanska hävdade att Solar blivit bunden av förlikningsavtalet på grund av att LH hade en chefsställning eller på grund av att Skanska med hänsyn till olika omständigheter hade befogad tillit till att LH hade behörighet att träffa det aktuella avtalet för Solars räkning, en tillit som Solar medverkat till bland annat genom sin underlåtenhet att handla.

Solar hävdade att LH inte hade ställningsfullmakt eftersom det inte fanns någon sedvänja som innebar att en person i motsvarande ställning har behörighet att ingå förlikningsavtal av det ifrågavarande slaget. Solar hävdade också att de inte blivit bundet på grund av befogad tillit hos Skanska om att LH var behörig ingå avtal som det aktuella.

¹Högsta domstolens dom den 10 oktober 2014 i mål nr. T 1310-12.

December 2014
Ny rättspraxis
från HD angående
tillitsfullmakt

Vad Högsta domstolen hade att pröva var om LH hade varit behörig ingå ett förlikningsavtal för Solars räkning, antingen på grund av ställningsfullmakt eller på grund av Skanskas befogade tillit.

Hade LH en renodlad ställningsfullmakt?

Ställningsfullmakt grundas enligt 10 § 2 st. avtalslagen på att någon har genom ett avtal, ofta ett anställningsavtal, fått en ställning som enligt lag eller sedvänja ger behörighet att handla på någon annans vägnar. I det aktuella målet konstaterade Högsta domstolen att det inte var visat att sådan sedvänja förelåg som innebar att LH på grund av sin chefsställning hade behörighet att ingå förlikningsavtalet, någon ställningsfullmakt enligt 10 § avtalslagen förelåg således inte.

Hade LH en fullmakt som grundats på tillit?

Under vissa förutsättningar kan en fullmakt ha sin grund i den tredje mannens, i detta fall Skanskas, tillit.

Denna tillit måste dock vara *befogad*. Vid bedömningen om en tillit kan anses vara befogad bör hänsyn tas till följande frågor:

- Vad är det för typ av avtal?
- Inom vilken typ av verksamhet är avtalet träffat?
- Hur vanligt förekommande är den avtalstypen?
- Vilka åtaganden föreligger i avtalet?

Även andra förhållanden kan vägas in i bedömningen i varje enskilt fall. Exempelvis kan man fråga sig om mellanmannen regelbundet brukar utföra vissa rättshandlingar och om tredje man på grund av andra omständigheter fått skäl att tro att huvudmannen kommer acceptera den överenskommelse som mellanmannen ingår.

Det räcker dock inte med att tilliten är befogad. Den befogade tilliten måste också *häröra* från huvudmannen (det så kallade härrörandekravet). Härrörandekravet innebär att även om man således finner att tredje man har en befogad tillit så krävs det att omständigheterna som grundar denna tillit på ett relevant sätt kan *knytas till huvudmannen* för att denne ska bli avtalsbunden.

Huvudmannen måste även haft insikt om att dessa omständigheter skulle kunna medföra att en tredje man har befogad tillit att mellanmannen har behörighet. Om huvudmannen inte insett att det förelåg sådana omständigheter kan han oaktsamt ändå ha orsakat en tredje man att felaktigt utgå från att mellanmannen var behörig. Detta är dock i regel inte tillräckligt för att huvudmannen ska bli bunden på grund av tredje mans befogade tillit. Här ligger det närmare till hands att huvudmannen blir skadeståndsskyldig på grund av den tredje mannens befogade tillit än att huvudmannen blir avtalsbunden.

December 2014
Ny rättspraxis
från HD angående
tillitsfullmakt

Fullmakt grundad på tillit om mellanmannen har en chefsposition

Högsta domstolen resonerar på följande sätt i de fall där mellanmannen har en chefsställning, vilket LH hade.

En tredje man bör kunna utgå från att en chefsperson är behörig att företa rättshandlingar under följande förutsättningar. Det måste röra sig om en väl avgränsad och självständig verksamhetsdel och chefspositionen måste tydliggjorts utåt. Vidare ska det röra sig om rättshandlingar som normalt vidtas i och för verksamhetsgrenens vardagliga fortgång.

På motsvarande sätt bör normalt det företag som utser en person till chef för en väl avgränsad verksamhetsdel och tydliggör detta utåt inse, att en tredje man har anledning att utgå från att mellanmannen är behörig att företa sådana rättshandlingar.

Detta innebär att när det gäller verksamhetschefers behörighet kan i vissa fall, när sedvänja inte föreligger, behörighet likväl vara för handen på grund av den tredje mannens befogade tillit.

I det aktuella fallet var LH chef för en division i ett stort företag. Denna division hade dessutom inte så långt tidigare varit ett eget företag som numera efter en fusion ingick i företaget utan att stora förändringar av verksamhetsdriften hade gjorts. Divisionen var således väl avgränsad. LHs chefsställning hade dessutom tydliggjorts utåt.

Därför fanns det enligt Högsta domstolen skäl för Skanska att räkna med att LH hade behörighet att träffa avtal inom ramen för den löpande förvaltningen (att likna vid den som en VD har i ett aktiebolag) och att Solar, som hade utsett LH till divisionschef, måste ha insett detta. Högsta domstolen fann således att det fanns tillit. Men var denna befogad?

Högsta domstolen konstaterade att avtalet i detta fall var ett förlikningsavtal till ett relativt högt belopp och att en uppgörelse av det aktuella slaget typiskt sett omfattar överväganden som inte är av vardaglig natur. Högsta domstolen ansåg därmed inte att förlikningsavtalet kunde anses vara en sådan del av den löpande förvaltningen inom företaget som naturligen skulle hanteras av en divisionschef ensam.

Högsta domstolen fann således att även om Skanska hade utgått från att LH på grund av sin position hade behörighet att ingå förlikningsavtalet så har den tilliten enligt Högsta domstolen *inte varit befogad*.

Slutligen tittade Högsta domstolen på övriga omständigheter i fallet, bland annat att Skanska enligt Högsta domstolen hade anledning fundera över hur långt LHs behörighet sträckte sig. Vid sidan om LHs eget agerande hade det inte inträffat

December 2014
Ny rättspraxis
från HD angående
tillitsfullmakt

något som medförde att Skanska på annat sätt hade fått skäl tro att LH hade erforderlig behörighet. Trots detta och trots att det rörde sig om ett betydelsefullt avtal, vidtog man från Skanskas sida inte någon åtgärd för att kontrollera LHs behörighet.

Sammantaget ansåg Högsta domstolen inte att Skanska kunde anses ha befogad anledning räkna med att LH var behörig att ingå det ifrågavarande avtalet för Solars räkning. Det saknar så betydelse om den uppfattning som Skanska må ha haft om mellanmannens behörighet härrörde från Solar eller inte.

Högsta domstolens slutsats var således att LH inte varit behörig ingå förlikningsavtalet med bindande verkan för Solar.

Vår kommentar:

En viktig slutsats när man förhandlar om stora avtal med en mellanchefer på motpartssidan är således att kontrollera mellancheferens behörighet. Detta gäller framför allt då det rör sig om avtal som inte kan sägas rymmas inom den dagliga verksamheten. Förlikningsavtal är normalt sett inte en del av den löpande förvaltningen och vid sådana förhandlingar bör man således klargöra behörigheten noggrant.

Om man har en divisionschef är det viktigt att noggrant fastställa ramarna för denna persons handlande. Vill man att en divisionschef eller annan chef ska få binda företaget vid stora avtalsförhandlingar inklusive förlikningar, bör man klargöra detta tydligt och på ett tidigt stadium. Skulle man komma på att man kan ha gett signaler till motparten att behörighet föreligger där så inte är fallet, är det viktigt att rätta den situationen så fort man kommer till insikt om detta för att undvika situationer liknande Skanska-fallet ovan.

Lisa af Burén,
Senior Associate / Advokat

Sofie Haggård Larsson,
Associate